

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
DIFFICILI
VITIORVM PRVRIGINOSORVM,
CVTEM OBSIDENTIVM, CVRATIONE

QVAM
AVSPICIIS SVMMI NVMINIS

ET
GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE CONSENSV

P R A E S I D E
D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILIIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
FACVLTATIS MEDIC. H. T. DECANO SPECTATISSIMO,
IMPERIALIS ACADEMLAE NATVRAE CVRIOSORVM PRAESIDE,
ET COMITE PALATINO CAESAREO,

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

AD D. VI. OCTOBRIS, A. S. R. clō MCC LIX.
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PVBLICE DEFENDET
AVCTOR
IO. CHRISTIANVS FRIDERICVS SCHVSTER
CHEMNICENSIS MISNICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE EX OFFICIANA HENDELIANA.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

DIFICILI

VITIORVM PVRGATIONORVM

CVTEM OBSERVATA, CVRATIONE

AVTENTICISSIMI NVMMI NVMMIS

AVTENTICISSIMI NVMMIS

GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE CONSENSV

P R A E S I D E

D. ANDREA ELIA BUCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI

POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILII INTIMIS

MEDICAE ET PVRGATIONIS SACRI REGIS NOBILI PVRI ORDINARIO

AVTENTICISSIMI NVMMI NVMMIS

AVTENTICISSIMI NVMMI NVMMIS

PRO GRADV DOCTORIS

AVTENTICISSIMI NVMMI NVMMIS

AVTENTICISSIMI NVMMI NVMMIS

AVTENTICISSIMI NVMMI NVMMIS

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

AVTENTICISSIMI NVMMI NVMMIS

AVTENTICISSIMI NVMMI NVMMIS

IO. CHRISTIANVS FRIDERICVS SCHVSTER

AVTENTICISSIMI NVMMI NVMMIS

AVTENTICISSIMI NVMMI NVMMIS

§. I.

Integumentum illud corporis commune, *cutis* nomine vnicuique satis cognitum, perinde, atque alias corporis partes, quibus est circumdatum, multitudine subinde papulis seu pustulis, sero quodam acri scatentibus & molestum pruricium infligentibus, vel asperitudine quapiam moleste pruriente, infestari & foedum effici, tam notum est, quam quod notissimum & vulgari experientia testatissimum. Quis enim est, qui ignoret, cutim modo vera *impetigine*, Graecis *λεχών* nuncupata, Barbaris vero *serpigine*, modo autem *scabie humida*, modo *sicca*, tum *ferina* seu *psora*, *lepra*, *achoribus*, aliisque huius sortis efflorescentiis & asperitatibus aliquando deturpari, de suoque naturali nitore deiici. Ut reliqua, quae eisdem haud raro eueniunt, vitia, diuersas nempe maculas, diuersis nominibus Auctoribus notatas, velut *alphi*, *leuces*, *melanos*, *lentiginum*, *macularum hepatica*.

4 De difficili vitiorum pruriginosorum,

ticarum, herpetis tum exedentis seu εδιοπέως, tum miliaris seu pustularis, erysipelatis, cetera, taceam, quippe quae, quum nulla prurigine sint coniuncta, huc non spectant: mihi enim constitutum est hoc loco ea duntaxat cutis mala, quae, in cute defixa & haerentia, insigni pruritu stipata animaduertuntur, transigere &, quoad eius fieri poterit, ostendere, quam ob causam, vel optimis quibusque remediis in usum vocatis, non facile cedant, seque de sua sede, quam in cute ceperint, depelli omnino sinant.

§. II.

Experientiae enim fide & testimonio satis compertum est, tantam esse horum affectuum pertinaciam, si in cute insederint ac temporis praesertim longinquitate inueterauerint, vt, quantumuis convenientissimae optimaeque medicinae adhibitae fuerint iisque propositae: isti tamen non facile suo loco cedant, sed in eo contumaciter persistant. Atque etiamsi id aliquando secus euenerit, ita vt, ad breue tempus, ab interno medicamentorum convenientissimorum usu de sede sua abirent & silerent: illa tamen laetitia aegrotis minus diuturna erit; quod breui post plerumque repullulascunt & recrudescunt, nisi forte eiusmodi medicamina topica fuerint affectae cuti admota, quae eidem deperditum tonum ac robur instaurant, sicque horum maiorum regerminationem impediunt. Mihi itaque, specimen quoddam inaugurale daturum & periculum mei facturo, visum est hoc argumentum *de morbis cutis pruriginosis, difficulter sanabilibus*, hoc loco planius

planius expedire, vt inde clarius eluceat, quaenam sit causa tam operosae horum morborum sanationis. Verum enim vero quum haec ratio ex ipsius *cutis structura* potissime sit depromenda; conueniet non minus, quam expediet, eius compagem, in quantum huic rationi enodatius explicandae plurimum lucis affusura videtur, explanatam tradere.

§. III.

Est vero ea, communi omnium fere Anatomicorum consensu, admirabile quoddam textum, ex fibris membranaceis & tendineis affabre concinnatum, cui abundantissima omnis generis, cum sanguinea, tum serosa & lymphatica, vasa, vt & nerui implicantur copiosissimi; quorum omnium tam mira est implicatio, vt nullius tanta sit manuum solertia, ea suis nexibus, quibus inuicem illigantur, expedire atque exsoluere: sunt enim tam dense adstrictaeque compacta seu coacta, vt non multum a coactili, pileis conficiendis apto, abludant. Sunt quidem, quos non pudet verae cuti, praeter nunc commemorata stamina & vasa, etiam fibras, nescio quas, motrices seu carneas comminisci; sed, si verum fateri fas est, nihil sane quicquam, quod vllam vllius fibrae muscularis speciem prae se ferret, in hoc corporis integumento obuium, nec vnquam ab vlllo Anatomicorum deprehensum est & demonstratum. Summopere igitur miror, quemadmodum eiusmodi Viri, ceteroquin doctissimi, in humana cute fibras carneas oculis suis vsurpare poterint, vbi tamen desiderantur, nec vllis, vel per-

6 De difficili vitiorum pruriginosorum,

spicacissimis, Anatomicorum vnquam apparuerint.

§. IV.

Sed inquier fortasse, veram cutem suo motu gaudere, quo extendi se rursusque contrahi patiatur, idque sine fibris motricibus fieri non posse. At vero qui norit discrimen illud, quod inter motum corporum elasticum physicum, & motum elasticum vitalem interest: is facile perspiciet, vter eorum iure meritoque cuti sit assignandus? nostrum enim non est nec tempus fert, vt heic pluribus ostendam, quid discriminis vtrisque hisce motibus, alteri cum altero, intercedat; quod qui scire auet, ei Illustris atque Excellent. PRAESIDIS Dissertationes commendo perlegendas, vbi hoc argumentum vberius explicatum ac fufius deprehendet *a*). Mihimet enim abunde est, heic ostendisse, hanc membranam fibris muscularibus omnino carere, ipsa anatomica experientia satis loquente.

§. V.

Vasa igitur, quae in cutem disseminantur, arteriae sunt & venae, quae in stupendae multitudinis furculos, sensim pederentimque minutiores, (ita vt secundum naturam vix vllis aliis, praeterquam serosis & lymphaticis, globulis pateant,) diffusae, in glandulas cutaneas miliares, maximam partem, abire

a) Dissert. de Imbecillitate part. corp. solidar. ab imminuta earum cohaesione pendente, & Dissert. de Debilitate ab imminuto part. corporis humani motric. elastico vitali motu pendente.

re plerisque feruntur; RYVSCHIO autem tradente & demonstrante, in ipsos excretorios ductus desinere, qui suis osculis, in exteriori cutis superficie obuiis & *pororum cutaneorum* nomine satis cognitis, dehiscunt, vbi, subtiliores sulphureo-salinas partes exhalando inque aëra dissipando, perspirationem istam insensibilem efficiunt, maximam sanitatis conseruatricem; sanguineis vero liquidis, siue nimio labore, siue morbo quodam, siue immoderato calore in citatiorem motum profluum concitatis, largam feri excretionem, *sudoris* nomine venientem, proferunt. Si proinde mihi liceat dicere, quid de istis glandulis miliaribus, quae interiori cutis superficiei, copia incredibili, subiectae esse perhibentur, sentiam, nullus vereor in eorum partes concedere, qui has glandulas, nisi ex omni, multo maxima tamen ex parte in dubium incertumque vocant. Quomodo innumerabiles quoque vasorum ramusculi ad ita ditatas glandulas sebaceas, & ad pilorum bulbos pertingant, quum inde parum vtilitatis in nostrum institutum redundet, heic exponere neque expedit, neque attinet.

§. VI.

Iam quoque *nerui* isti nobis breuiter expendendi sunt, quorum propagines tota vera cute in-textae sunt & implicatae. Dirimuntur isti, similiter vasis sanguiferis, in mirae multitudinis ramusculos, sensim tenuiores & subtiliores, qui partim in sic vocatas *papillas nerueas* surgunt, corpori de sensu rati-
tus prospicientes; partim ad illas, quae cuti inhaerent, scribuntur, glandulas miliares & bulbos, ex quibus

quibus pili emergunt, frequentes satis contendunt. Quo pacto commemoratae neruorum papillae dispositae inque certos & admirandos ordines sint distributae, nec non quas diuersas induant species? quum id ad nostram rem parum referat, atque insuper ab aliis, velut MALPIGHIO, RYVSCHIO & WINSLOVIO, latius iam fufiusque explanatum sit, hoc loco de industria praetermitto, ne extra hos cancellos egressurus videar, quos ego mihimet ipse in hac Dissertatione circumdedi. Reliqua, quae de diuersa cutis crassitudine, quam in variis corporis regionibus exhibet conspiciendam; de multifariis eius aperturis conspectioribus, qua eius interiora adiri potest; vt & de differente saepius pororum, quibus pertusa est, quique extrorsum patentes, serum acre vel insensibilis vaporis modo efflant, vel satis conspicua sudoris forma saepius profundunt, aliisque huius generis, in medium adduci possent, consulto tacitus praeterco.

§. VII.

Neque est, quod corpore reticulari MALPIGHII contemplando hic tempus & operam frustra conteramus, vtpote cuius vix vllus, vel certe per exiguus ad nostram tractationem esse vsus videtur, maxime quum id, Auctore WINSLOVIO, integumentorum communium numero haberi nequeat; quod nondum experientia exploratum est, vtrum illud vbique locorum in corporis cortice obuium sit, an vero disperse nonnullis duntaxat eius locis verae cuti superiectum deprehendatur? pluris vero
ad

ad rem nostram interesse videtur, ut illam pelliculam satis tenuem, quae totam cutem extrinsecus arte ambit, *cuticulae* seu *epidermidis* nomine haud sane incognitam, hoc loco perlustremus, ut quae maioris est momenti ad genesis pustularum vesicularumque & penitus intelligendam, & enodatus expediendam, quam illud reticulatum MALPIGHII corpus. Ea quippe vinculis istis, quibus verae cuti copulata cernitur, exsoluta a liquidis serosis, oscula suorum vasculorum egressis, & paulatim, quantulacunque etiam copia, cumulatim, in variae magnitudinis vesiculas seu pustulas eleuatur atque expanditur. Id quod, qua fiat ratione, quum paucis Medentium satis liqueat, nec cuiusuis sit huiusmodi minutissima confectari; non poenitebit nec tædebit huius tegminis compagem & cum cute subiecta cohaerentiam paulo curatius inspicere.

§. VIII.

Est vero *epidermis* membrana quaedam, nullis vasis, neque vllis neruis, praedita, ideoque omnis sensus plane expers, supra vniuersam cutem foris extensa, totidemque poris, quot vera cutis, peruia, atque ex quamplurimis squameis velut lamellis, quarum permira est teneritas atque exiguitas, concinnata, quae papillis nerueis & emissariis verae cutis, innumerabilibus fibrillis & tenerrimis membranaceis vinculis vel, si mauis, nexibus arte adhaerescit. Vtrum illa natales suas ducat a sudoris collicis siue incilibus, in cute terminatis atque in hanc membranam se explicantibus, ut LOEWEN-

B

HOECKIO

10 *De difficili vitiorum pruriginosorum,*

HOECKIO visum fuit, an a neruearum papillarum apicibus, vt RVYSCHIO persuasum, an ab his vtris-que, vt HEISTERO proditum est, an ab ipsa exteriore verae cutis superficie, externo corporum incumbentium & contiguorum pressu & pondere, in huiusmodi membranam durefcente & solidefcente, vt MORGAGNIO creditum est? illud hoc loco examinare & ad verum exigere, neque meum est, neque nostra refert; omnium praecipue quum cuticulae genesis etiamnum lateat a nostris oculis occultata & crassis circumfusa tenebris. Quod in rem nostram potissimum conducit, est iste fibrarum nexus, quo epidermis, Auctore WINSLOVIO, papillis nerueis, in cute eminulis, illigata & copulata obseruatur.

§. IX.

Deinde nec illud de hac pellicula, veram cutem operiente, nobis negligendum & silentio est transeundum, eam, WINSLOVIO itidem disertis id verbis tradente, quoque incredibiliter multis nexibus membranaceis sudoris ductibus & spiraculis esse conianctam & adnatam. Si enim cutis pori seu meatus, e quibus sudor emanat, oculis perlustrarentur interioribus, videri, ait, epidermida se ipsam in ipsos hos sudoris poros inferre & cum interiorum tunica arctissimum alere commercium. Id quod quum non sane vlli Anatomicorum, praeter WINSLOVIVM, vnquam sit obseruatum: nec mirum est, nemini Medentium haecenus integrum fuisse, rei naturae & sanae rationi conuenienter enodare, qui fiat, ut in plurifariis pruriginosis afflictionibus

nibus aliisque malis, pruritu quidem, sed non a pustulis immunitibus, velut in variolis, purpura alba, ambustionibus, gangraena, cetera, epidermis in eiusmodi pustulas assurgat? item quo pacto eadem a vesicantibus remediis, extrinsecus corporis partibus admotis, in folliculos seu vesiculas eleuari & distendi queat? Haecenus mihi videor de cutis structura facis dixisse. Nunc igitur ad reliqua, quae mihi hac diatribe proposui persequenda, progrediar, breuiter explanaturus causam, quam ob rem morborum prurientium, qui nimiam lymphae & feri lentitiam seu tenacitatem, acribus sulphureo-salinis sordibus abundantem & contaminatam, suum fomitem agnoscent, tanta sit pertinacia, ut vel efficacissimis & speciosissimae virtutis praesidiis, per sat longum tempus aegrotis adhibitis, haud temere obtemperent & cedant, sed semper fere renati, pristinas suas ut plurimum in cute sedes repetant; etiamsi horum malorum semina omnino fuerint sublata, & vitata liquida ad pristinam sanitatem reducta.

§. X.

Quis enim Medentium, qui vnquam medendi artem fecerit & exercuerit, tam incius atque imperitus esse potest, quin sciat, quantum negotii & molestiae Medico practico multoties sola *scabies*, quae affectionum pruriginosarum vltimatissima & frequentissima esse animaduertitur, facessat, quamque difficillime ea, solo interno medicamentorum, quantumuis praesentissimorum, vsu & adhibitione se sua de sede depelli & omnino debellari permittat, omni-

um maxime & potissime arida si fuerit & sicca. Tamen si vero etiam paulisper seu aliquamdiu discessisse ea videatur, & aegroti sese iam hoc malo defunctos arbitrentur: factis tamen aliquot dierum vel hebdomadam induciis, statim praeter opinionem reuer-
ti inque pristina sua domicilia remigrare deprehenditur. Eadem quoque forte cetera cutis mala topica, ingenti saepe, vel certe admodum molesto, pruritu consociata, velut verae *impetigines*, *lichenes* graecis nuncupatae; *psorae* seu *scabies ferinae*; *lepra Graecorum*, CELSO *impetigo* appellata; *achores*, *fauis* & complures aliae eiusdem generis calamitates, censenda sunt. Quam ardua quamque curatu difficillima ea omnia aduertantur, & quam expeditissime facillimeque nouellis papulis seu pustulis denuo repullulent, communibus omnium fere Practicorum quaerimoniis, quas vltro citroque iactant, satis superque constat.

§. XI.

Quo igitur liquidius appareat, cuius culpae tam difficilis & operosa horum morborum, qui cutem suis papulis asperant & deturpant, depulsio omnium praecipue sit tribuenda? ipsi lymphatici & ferosi latices, qui in cutis tubulos & glandulas inhabitantur periade, atque ipsi canales & glandulae eius, nobis probe sunt considerandi: iis enim vtrisque bene perpenis, facile parebit, quo pacto huiusmodi ferosa collunies commemorata vascula & glandulas subinde inundare, & interioribus eorum recessibus impacta ibidemque fixa, eadem de suo nativo tono & robore deicere valeat. Quod si enim
verum,

verum, atque vti res est, dicere oportet, non ve-
reor causam, cur curatio horum affectuum Medicis
tam sit ardua, vt eos non, nisi multo labore, radici-
tus extirpare queant, in sola cutis vascula excreto-
ria, vel, si magis lubet, glandulas miliares, conferre,
vt poret quae copia feri, praeter modum spissi & len-
ti, ac praeterea multis acribus sulphureo-salinis
fordibus inquinati, inundata & obruta, procedente
tempore suum tonum & robur perdunt. Vnde
non mirum est, similes serosos humores, simul at-
que sanguis vberiore copia in corpore fuerit cumu-
latus & vndecunque in motum citatiorem agitur,
illico in dicta cutis vascula, nunc debilitata & suo
de tono decurbata, copiosius irruere ac pedem in iis
figere; etiamsi is adhibita & praecua curatione ad
pristinam integritatem reductus videatur.

§. XII.

Quod proinde ad ipsos corporis succos attinet,
qui in istiusmodi morbis, prae caeteris humoribus, a
naturali suo ingenio degenerant, & multiformis impu-
ris & salinis inquinamentis contaminantur, nullus
dubito, omnibus fere Medicis vna mente consenti-
entibus, id *sero & lymphae* potissimum vitio & cul-
pae dare, quippe quorum ea est natura atque indo-
les, vt, accidentibus causis occasionalibus, facile len-
tescant & glutinosam spissitudinem sibi contrahant,
qua enata, non aliter fieri potest, quam vt varia ista
recrementa, inprimis omnium salina, quae sangui-
nis massae incerrant atque intersufa sunt, hisce liqui-
dis innectantur & inhaerescant, quo fit, vt, fordibus
stom

istis in dies sensim sensimque magno cumulo auctis, commemorati lymphatici latices magnam temperatae suae & blandae craseos iacturam faciant, & ita alienam induant naturam, valetudinis prosperitati exitiosissimam, & grauissima plerumque mala infligentem; maxime si sanguis, vberiore copia pedentim cumulatus, eo vsque excreuerit, vt exiliores partium, secretionibus atque excretionibus huiusmodi impuratum seu retrimentorum inseruentium, ductus excretorios comprimendo vel occludat, vel certe extra modum coarctet, sicque efficiat, vt peregrinis istiusmodi sordibus vix vllus, vel certe minus conueniens, e corpore pateat exitus.

§. XIII.

Quis vero tantae lentitiae & tenacitatis lymphaticorum & serosorum liquidorum fons & caput sit; & vnde tot impura sulphureo-salina inquinamenta in iam nominatos humores emanent? quum id longius sit, quam vt vniuersas istas procatarticas causas, quae prouentui horum malorum velificare solent, tam paucis plagulis comprehendere & deinceps exponere queamus, hic dedita opera silentio praeteribimus, potissime quum illae in omnium fere Medicorum monumentis, quae de morbis exstant literis consignata, legi possint. Sūadeo itaque, qui has causas occasionales scire gestiunt, BOERHAAVII *Aphorismos de cognosc. & curand. morb. adire, vbi in Capitibus de simplicissimis & spontaneis humorum vitiis, praesertim in Capite de morbis a glutinoso ortis, ea fere cuncta deprehendent, quae nobis hic mole-*

molesta profecto sedulitate duntaxat essent reperenda. Abunde mihi est, gratam breuitatem amanti, hoc loco tantum paucis expediisse, quibus vitalium succorum humoribus, in morbis cutis pruriginosis progignendis & alendis, primae ac praecipuae sint partes deferendae.

§. XIV.

Iam in eo erit, vt ipsos quoque *cutis tubulos*, sudoris secretioni atque egestioni mancipatos, quos alii *glandularum miliarium* nomine ciere consueuerunt, paucis percurramus, expediendo, quare & quomodo lymphatici & serosi latices, a sua natura desciscentes, & nimiam visciditatem, largo salium impuritatumque prouentu imbutam, induentes, tam expedite & facile in his glandulis obhaerescant, hocque pacto saepius tot mala pruriginosa, perpeffu & curatu difficillima, in cute proferant. Qui ea, quae supra de vasis cutis relata prostant, aequo animo expenderit, haud temere perspicier, eadem maximam partem esse vasa serifera & lymphatica, minore autem ex parte sanguinea, quemadmodum id quoque WINSLOVIO proditum est, diserte tradenti, cutis vascula, quae retis in formam inter se mutuo implicita conspiciuntur, & propagines conspectiorum vasorum sanguineorum, capillos magnitudine aequantium, esse videntur, vigente sanitate nihil sanguinis rubicundi vehere, sed serosam duntaxat seu lymphaticam eius partem, quae perspicua est, transmittere; vid. EIVS *Exposit. anatom. de la structure du corps humain, Tom. III. §. 17. & 18.* Qui igitur, inquam, cogitauerit, vasa ista, totius corporis cutem
irrigan-

irrigantia, secundum naturam, serofos & lymphaticos potissimum latices suis alveolis vehere & ad sudoris fonticulos transferre: is vel me silente statim cognosceret, eosdem hos serofos vel lymphaticos humores, in statu etiam morbofo, hisce tubulis contineri, & ad sudoris scaturigines derivari, quamvis ex nativa sua blanda & fluida indole in acrem & glutinosam, seu viscidam naturam mire mutatos.

§. XV.

Iam vero quum vascula siue glandulae cutis, quae materiae sudoris & perspirationis, a sanguinis consortio segregandae, dicata sunt, summae exiguitatis & teneritudinis esse deprehendantur, quibus nulla proportio cum affluentibus liquidis, insigni iam spissitudine affectis, intercedit; vix aliter fieri potest, quam ut glutinosa haec liquida, in dictis modo glandulis, siue tubulis cutaneis, subsistant, & ea ultra modum secundum suam diametrum & in latum maius distendant, sicque, perseverante ista retentione, sensim pedetentimque eorum vim ac robur vsque adeo infringant & debilitent, ut serofis & lymphaticis reliquis a tergo succedentibus liquidis amplius reniti nequeant. Quum praeterea quoque eadem haec liquida iam salibus sint referta, quae hoc pacto itidem in emissariis horum cutis vasculorum inhaerescunt, & nervulos, per eorum parietes disseminatos, stimulant: haud obscure inde apparebit, unde mortalibus, qui huiusmodi tenacibus morbis tentantur, tantus eveniat pruritus, ut a scalpendo seu scabendo sibi temperare nequeant.

§. XVI.

§. XVI.

Noli vero existimare, me omnem pruriendi sensum, quo pruriginosi & scabiosi afficiuntur, a sola salium, in vasculis seu glandulis cutaneis obhaerentium & fixorum, stimulatione seu punctione deducere; obseruatione vulgari loquente, eum quocumque a solis humoribus, in corporis superficie vspiam stagnantibus, vel in via sua retardatis & moram neſtentibus, atque ita blande tendendo neruos afficientibus, multoties originem suam ducere, quemadmodum id pluribus testatum facere nullius sanie esset negotii, si mihi vacaret esse prolixo. Est enim pruritus nihil aliud, nisi certus neruorum tensionis gradus, quasi medium tenens inter dolorem & gratissimam perceptionem; prout enim nerui plus minusue, certo quodam gradu, extensi fuerint; vel doloris, vel titillationis, vel voluptatis sensus menti humanae oriarur, necesse est. Consentaneum proinde mihi videtur, istum pruritum, cum hisce malis semper consociatum, haudquaquam solis illis salinis particulis, quae in cutis glandulis seu vasculis interceptae haerent, acceptum esse referendum; sed vna quoque isti praeternaturali horum vasculorum distentioni asserendum, qua nerui vsque extenduntur, vt inde similiter menti pruritus idea accessi queat, atque ab ista salium irritatione seu stimulatione. Quantillo autem tensionis gradu funiculi neruorum sint laceffendi, si animo nostro pruriendi idea accieri debeat? id certo indubitateque definire nullius ingenii est. Hinc frustra esse & fuisse mihi videntur, qui diuersos hosce tensionis

C

neruo-

neruorum gradus, quibus dolor, titillatio, pruritus, voluptas, cetera, dissideant inter se ac discordent, indubitata ratione determinatum eunt.

§. XVII.

Quae quum ita sint, spectatissimum cuius facile fore censeo, potissimam rationem, cur huiusmodi pruriginosa mala, si praesertim iam inde a longo tempore & ab aliquot annis cutem infederint & radices in ea egerint altissimas, tam difficulter curentur & funditus tollantur, in ista nimia distentione vasculorum seu glandularum, quibus cutis instructissima est, & in illa indidem relicta eorundem maxime insigni debilitate, esse omnium praecipue quaerendam, cuius haud sane tam expedita est & facilis amotio siue abolitio, quantumuis Medicus, vel efficacissimis & virtutis praesentissimae medicinis internis humores viscidos & tenaces resoluere & correxerit; nisi forte eiusmodi remedia in usum & subsidium fuerint ultimo vocata & adhibita, quae cuti amissum tonum & robur restituunt, sicque efficiunt, ut sudoris incernicula ad pristinam integritatem reducantur, quae tum corroborata & confirmata, liquidorum, huc copiosius ruere solitorum, impetum facile retundere atque eludere valebunt.

§. XVIII.

Haud equidem abnuero, hosce morbos, cutem infestantes & pruritu subinde mordaces, praesertim *scabiem*, si recens orti, vel certe nondum inueterati fuerint, & in corpora ingruerint iuuenilia, quibus boni integrique corporis succi sunt, saepius, in tempore, si saluberrimis medicinis eis subueniatur, sine mul-

multo negotio & labore abigi, nec facile reuerti, modo aegri a sanatione exactae victus rationi operam dederint. Quod si vero homines aetate prouectiores, aut quibus aetas ferme acta est, quibusque sanguis degener & prauus, iisdem hisce morbis fuerint implicati; aut si iam diu & per longinquum tempus in corporibus, quantumuis iuuenilibus nec ita annosis, perstiterint; Medicus interno medicamentorum, licet conuenientissimorum, vsu parum aut nihil in his affectibus curandis proficiet, sed totum sanandi negotium in irritum recidet, etiamsi vitalia liquida ab omnibus inhaerentibus salinis & sulphureis impuritatibus quam optime fuerint repurgata, & ad iustam suam & satis fluidam redacta consistentiam, nisi ad vltimum eiusmodi auxilia cuti admota fuerint, quae labefactatum vasorum cutaneorum robur ei redintegrent atque instaurant.

§. XIX.

Verum enim vero posset quis ex me causam sciscitari, cur lymphaticorum talium humorum inundatio & eluuius in cutis glandulas potius, quam in aliarum partium, intus in corporis latebris delitescentium, canales fiat, quum tamen illae praeter hos nihil praecipui haberent? Quaestio haec, quae prima facie satis speciosa videtur, reapse leuis vixque vllius ponderis erit animum attenturo ad ea, quae statim consequentur. Primum cutis secretoria vascula seu glandulae ideo a natura fabricatae, tamque stupendo numero per hoc commune corporis tegmen disseminatae sunt, vt iis, in sanitate, subtilissima quaeque sulphurea & salina, animali mixtioni in-

20 *De difficili vitiorum pruriginosorum,*

teritum intentantia, a sanguinis connubio assidue feiungerentur, & per excretorios earum canaliculos foras eliminarentur. Tum, vniuersa fere vascula, vel certe quam plurima, quorum abundantia cutis affluit, naturaliter serosos solummodo & lymphaticos latices suis alueolis coërcere, & ad minima quaeque eius puncta deferre, vt supra iam traditum est.

§. XX.

Deinde eadem haec vascula, quum sint gracillima atque tenerrimis tunicis compacta, vi elastica vitali languidiore esse, quam aliarum corporis partium, id quod vel inde abunde pater, quod cutis arterias videmus nullos pulsus agentes. Post ea omnium ceterorum vasorum minimorum a corde, omnium liquidorum vitalium fonte & motore potiori, remotissima &, vt BOERHAAVI verbis vtar, extraleges velut circulationis posita esse, in quibus idcirco liquida, secundum naturam, lentissime maximeque languide in orbem voluuntur. Accedit & illud, quod horum vasculorum ramusculi, alius alio ita implicati & coëuntes deprehendantur, vt velut in retia esse confusa videantur, quae in cute, daedala RVYSCHII manu cereo liquore referta, aut WINSLOVIO teste, in eius inflammationibus satis conspicua & nudis oculis obuia sunt. Tum ea nec vllis externis mouendi adminiculis & stabilimentis esse subnixi, praeterquam iis forte, quae a musculis, cuti verae subiectis, si in sui contractionem agantur & moueantur, dictis vasculis accedunt: quia hoc corporis tegmen fibris carnis seu muscularibus omnino caret; sub ipsa vera autem cute panniculus adipo-

adiposus *ἀπέστος* collocatus est, qui, quum multa pinguedine, in corporibus praesertim obes, infarctus conspiciatur, cutaneis vasculis impedimento est, quo minus musculi subiacentes, si agant, eis satis subsidii mittere queant. Postremo eadem externi aëris accessui exposita esse, cuius alternantes mutationes ex calido in frigidum, ex frigido in calidum, ex humido in siccum, & contra ex sicco in humidum, in horas fere magnam vim atque efficaciam in cutis vascula effundunt, quas hoc loco deinceps enarrare, neque tempus, neque instituti ratio permittunt.

§. XXI. Quae cuncta qui non externo numero atque uti copia apparent, sed interno suo pondere aestimaverit & ad verum exegerit, is clare intelliget, quam ob causam humores crassi viscidique, ac multis acribus salinis spurcitiis polluti, multo promptius in cutis tubulis stagent & subsistant, quam aliarum corporis partium. Elucebit quoque indidem, quemadmodum commemorati canaliculi vel, quod mihi perinde esse potest, glandulae, si huiusmodi liquida iis impacta haerent eorumque angustissimos intercipiunt meatus, extra modum distendi, & hac via infringi impenesque debilitari queant. Neque obscure ex iisdem apparebit, quam ob rem cuncta haec mala pruriginosa, si in cute altis sunt defixa radicibus, vix ac ne vix quidem sese eradicari patiantur: quod tum, temporis longinquitate, quo cutis vascula tenuerunt occupata, hisce, tam diuturna & immoderata distentione, vim intulerunt haud exiguam, istius insignis imbecillitatis, quae vasis superest, veram efficitricem.

§. XXII. Expediissimum quoque ex eo erit cognoscere, cur pleraque medicamina, etiam si optima, & multo longoque usu, in impuris lymphae & feri morbis,

Spectatissimae virtutis & efficacitatis alias fuerint deprehensa, velut vniuersa, lymphaticis & serosis liquidis talibus attenuandis, resoluendis, incidendis, colliquandis, & ab inhaerentibus acribus sulphureo – salinis retrimentis per renes & aluum repurgandis & emundandis alias accommodatissima, vix quicquam vel certe parum valeant ad haec cutis mala subigenda & profiganda, si ista iam inde a longo tempore atque adeo ab aliquot annis cutem occupatam infederint, eiusque vascula & glandulas plane eneruauerint suoque tono & robore euerterint: idque non sane vlla alia causa, quam quod huiusmodi medicinis nulla via & aditus concedatur, ad ipsos hos valde debilitatos & maxime labefactatos acinos ac tubulos perueniendi, eoque pacto hos reficiendi & nouis viribus instaurandi. Medicus proinde, huius fortis morbis mederi gestiens, nihil sane quicquam, sua laude atque existimatione dignum, in iis radicibus exstirpandis & tollendis funditus, vnquam consequetur, hac, quam semel ingressus est, medendi via institurus, nec eiusmodi remedia externa vltimo in usum vocaturus, quae leniter ac blande adstringendo & corroborando, hisce affectis partibus pristinum tonum & incolumitatem reddere & instaurare valent. Prius tamen, quam quis ea adhibuerit, maximae est necessitatis, vt topicis his, in exitu morbi demum vsurpandis, eiusmodi auxilia praemittantur, quae glutinosa & tenacia liquida incidendo, resoluendo, attenuando & diluendo debitam ipsis integritatem reducant, quod vero non vnus, neque plurium dierum & hebdomadam, sed persaepe plurium mensium esse solet, & qua Medentis, qua aegrotantis patientiam tentat atque exercet.

§. XXIII. Neque a nostro proposito alienum fore censeo paucis hic expedire, qui fiat, vt cuticula seu epidermis, sero vel lymphâ, ductibus suis excretoriis exeunte, a subiecta ipsi vera cute auulsa, in pustulas siue vesiculas persaepe eleuetur & distendatur? Obseruando enim notamus, eam non in his prurientibus solum morbis, sed in aliis etiam, pruriendi sensu plane vacuis; cuiusmodi sudamina sunt siue *Βήμα, Φλυκταινας*, variolae, aliaque exanthemata, in purpura alba, exempli gratia, obuia, saepius

pius in pustulas, nunc conspectiores, nunc minutiores & conspectu difficiliore, affurgere, quae modo liquido quodam limpido & pellucido, modo quopiam purulento, seant. Qua vero ratione cuticula in huiusmodi pustulas dilatari expandique possit, de eo Auctores fere omnes, si a WINSTOYIO discesseris, omnino silent; forte quod haec habeant minutissima, ideoque nihil morerentur; vel ea enodare vereantur. Quoniam vero & haec cognitum haud iniucunda sunt & scitu aliquando necessaria, operae pretium erit ostendere, quo pacto tales pustulae seu bullulae e cute emergant.

§. XXIV. Supra iam de epidermide proditum legitur, *jeam*, dum totam cutem ambit, super hanc expansam esse, sequitur in ipsos subiectae verae cutis excretorios ductulos sine poros, per quos sudoris materia foras effertur, insinuare, ubi cum tubulis his excretoriis cohaerere eosdemque absoluere videtur. Siquidem serum illud acre, quo cutis glandulae seu vasa secretoria in his malis inundata sunt, sensim pedetentimque a reliquis, retro succedentibus liquidis, in modo commemoratos excretorios sudoris canaliculos vrgetur; ubi perinde, atque in ipsis secretoriis tubulis, moram facit & stagnat, eos praeter modum distendendo, interioremque eorum pelliculam, (quae summae tenuitatis est & teneritudinis, & cum epidermide huc reflexa coit,) sensim velut macerando & ita remolliendo ac liquando, ut epidermidos productiones secessionem seu discidium faciant cum ipsis excretoriis hisce canaliculis. Dum vero stagnantes in his serosi latices assidue a tergo protruduntur atque exurgunt, dictas modo cuticulae productiones paulatim foras extrudunt, atque suis emissariis exeundo, se intra interiorem cuticulae atque exteriorem verae cutis superficies effundunt, ubi sensim pedetentimque cumulari, epidermida in altum tollunt, quae sic suo nexu, quem antea cum excretoriis habebat tubulis, iam exsoluta, in eiusmodi bullas seu pustulas surgit.

§. XXV. Sed quosdam mihi audire videor ita obiectantes: Quum cuticula seu epidermis totidem sit foraminulis, quot vera cutis, pertusa, atque insuper nunc in altum sublata atque ita magis

gis expansa; ipsa quoque eius foramina seu poros ampliores & patentiores reddi, necesse esse: quomodo idcirca fieri possit. ut serum, ex suis vasculis excretoriis elapsum inque exteriorem cutis faciem diffusum, suo complexu coercere & continere possit, poris eius magis iam ampliatis, quam antea, quum verae cuti adhuc adnexa adhaesisset. Verum hanc obiectionem, quae magni momenti aliquibus videri quirit, diluere nihil sane est negotii. Etenim ex iis productionibus membranaceis, quas, ab epidermide reflexas, verae cutis poros subire quasque cum interiore emissariorum, quae sudoris viginem e cute foras exterminant atque eiiciunt, cohaerere tradidi, facile apparebit, epidermide a vera cute secedente inque pustulam aut vesiculam assurgente, ipsas quoque has productiones membranaceas, (ut quae ad cuticulam pertinent cumque ea continentes sunt,) simul ex verae cutis emissariis auelli, extrahi & epidermide appensas manere. Quae, quum pendulae sint, libere iam fluctuantes & plicatiles, nihil profecto dubii est, quin sero, per ampliatis cuticulae poros effluxuro, obicem ponant atque eius exitionem seu profluuium impediant: quia pendulae istae & fluctuantes productiones, valvularum modo, cuticulae poris seu foraminulis praetenduntur seu praepanduntur, sicque sero exitum praecludunt. Quae quidem ratione manifestum erit, quare serum, epidermide in bullas vel vesiculas expansa, ut in vesicis eius, a cuti admotis vesiculisue emanare queat, quoad eis sua integritas constiterit.

§. XXVI. Superfunt nobis multa alia de malis his prurientibus, quae in cute haerent, prosequenda, profecto digna, quae illustriore explicatione Lectorum oculis & mentibus subicerentur contemplanda. Verum quum statim ipso huius operis limine significarim, de difficultate morborum curandorum, qui suo pruritu sanitati molestiae, nec insolenter noxae ac damno sunt, me duntaxat esse diserturum, haudquaquam vero de via & ratione eis medendi; promissis meis eatenus satisfecisse videor, quatenus id reapse hactenus praestiti. Ut igitur aliquando extremum haec habeat dissertatio, finem iam faciam.

T A N T V M.

00 A 6283

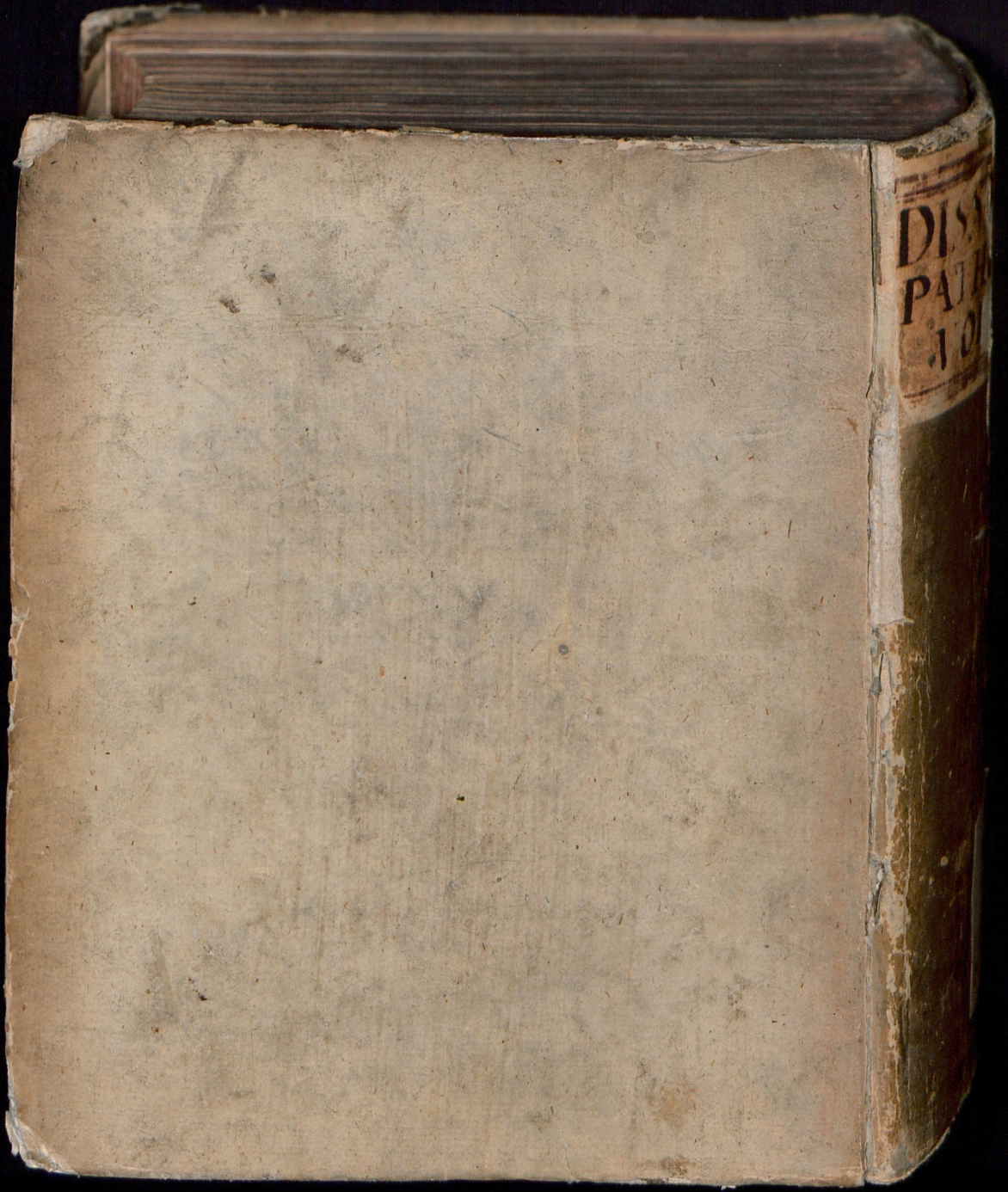
ULB Halle 3
002 828 154

SB

Retro ✓

DIS
PA
J O

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
 DE
DIFFICILI
VITIORM PRVRIGINOSORVM,
 CVTEM OBSIDENTIVM, CVRATIONE

AVSPICIIIS SVMMI NVMINIS

ET
 GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE CONSENSV
 PRAESIDE
D. ANDREA ELIA BVCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
 POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILIIIS INTIMIS,
 MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
 FACVLTATIS MEDIC. H. T. DECANO SPECTATISSIMO,
 IMPERIALIS ACADEMIAE NATVRAE CVRIOSORVM PRAESIDE,
 ET COMITE PALATINO CAESAREO,

PRO GRADV DOCTORIS
 SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
 DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

AD D. VI. OCTOBRIS, A. S. R. clb lccc lIX.

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR

IO. CHRISTIANVS FRIDERICVS SCHVSTER
 CHEMNICENSIS MISNICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE EX OFFICIANA HENDELIANA.

